

(له ناوزه ننگه وه لۆ بابە گورگور)، بیره وه ریه کی جیاواز

فازیل شه ورژ
(ئیرلەند - دویلن)

(۲ - ۲)

خاکه ناس و به بهرچیغه وه، مندال به دارلاستیق و کوچکه بهرده وه. "ل ۸۷.

نمونه ی سێیه م: زمانی هزار ناواز:

* که نووسەر له ههیه سولتانا نزیك ده بیته وه و بییری کۆبه ده کات، دهنگ و سه دای مه قامه کانی خاله سیتوه له نووسینه کهیدا به ئاشکرا ده ناسریتته وه. (سه حه ر) ئ تیهه لده کاو ده لئ: "ده مه و عه سره، له ئالی گه رمیته، به نیوان کۆسره ت و هه ییه سولتانا ده ورێکی تیر تیری هینا، به زمانی رێژنه ده گمیته، چه ند تیره، ده لئیی عه بای ژنانی پیشانی ناو قه یسه ریه، گرتیه به ری ئاسدانئ، ئه وه تا به سه ر ئاقاری به ری رپی خدرانا نه رم نه رم ده خونئ." ل ۳۲.

* که ده گاته بناری سه فینه، زمانی حهیرانی قهراج و دهشتی هه ولئیرئ، دهستی لی ده سینئ ده نووسی: "هاتین، تیچاویکم له سه فینه، سه فین له بن په له هه وران جئ جئ سیبهره، جئ جئ هه تاوه، تابلۆیه که به دهستی من نا، به لام به دلئ من نه خشاوه، چه ندی به جوانی و وه سختیی سه فینه تابلۆدا ده روانم، هه ست ده کم ترس پتر ده ره ویتته وه، وا دیاره سه فیناسه که له خۆرا نه یفه رمووه: پشتم سه فین بی، تف له ئاسنئ ده کمه." ل ۵۸.

نمونه ی دووه م: بالادهستی شیعی

* "هاییدار بن، ئیره تخووبی ئیره یه، هاتنه خوارئ مه رگه، به لام بۆ گه یشتنه شار، پیشمه رگه چ باکی به مه رگه!" ل ۶۶.

* "چاوده نی، لییره، له و رپویانه، فرکان فرکانه، هه ر شتئ بۆنی حکومه تی لیته، ئه گه هه لئه گیری و بارنه کرئ، چاره نووسی شکان و سووتانه." ل ۲۷.

* "هیشتا کورانی سه ر کهل شینی تینووی گری، له زه ده په ر نه گرتوه، کورانی له که لی کانی دۆمه لان و سئ کانیا نه وه هاتوو، وا هاتین، له که له وه شۆر ده بیته وه به ره و شۆراو، به ره و گورگه چال، هاتین بابه گورگور هاتین، ته ر و سه ر ما برده لئه یین و هاتین خو بده یته بهر گرت، هاتین خه ناو که ی نه ورۆزت به گه رده وه که یین، هاتم له ناوزه نگی به فره وه به رپی قه لات و مناره وه بۆ گر هاتم، هاتین لییره نه ورۆز بکه یین." ل ۱۸۶.

* "شاری ئه سیری، ئه سیر بی، ئه و نه ورۆزه جه ژنانه ناکه م." ل ۱۸۶.

* "ئیره شۆر شه، چ شۆر شئ! باوه رناکه م شۆرش به ری بی، شۆرشی بهر به چیاکه وتتم، تو وه ره، به چاوی من چاودئ، چ ره شبه له کیکه جاده، ره شبه له کی رابوون و سه ره له دان، ژن به کلکه دووه و تیرۆگه وه، پیاو به

کهریم کاکه

کاکه له م کتیبهدا، ههر بۆرهنگ و روویان نیشانان
دهدهین:

(زرم و هۆری توپان دئ، چتۆ زرم و هۆری! / ئاقاری
دوبی و جولانی و ئەو گوندانه مان بری، که له ژياندا
تهنی ناویان مابوو / له گژه بحیلیتی / چاوده / لاکهی
لیوه دئ / پیاوی نزانم نه دیتته، نه بۆی ده چیتته سه و خۆی
دین کوردوه / چاوده نئ / بهرزفت نابئ / هه لکت
هه لکت / ئەوجا تو بهری خۆ دئ / سهردهمی بهریه /
کول و کهسه / بهری خۆ دهنئ / ماخرا / سواریه تیبیان
تیبدا ده گهرا / ناقره نجئ / هۆپیکم له خۆم زانی /
حه زمچوه جگه ره / ده ستا... تاد.)

دهوله مه ندرکرنی به ره مه کان به زار و بنزار، شاره زایی
و کارامه بی وردی گه ره که. زۆر جار نووسه ره ئەمه ده کاته
وه سیله یه ک بۆ خۆ جیا کردنه وه، ئەمه ش له ئەده بی
جیهانی دا باوه، ئەوه تا نووسه ری ئەمه ریکی (کریستۆفه ر
موور) ده لئ: "نووسه ره گه ره کان هه ولیان داوه به
زاره کانیان جیاوازی خۆیان نیشانده ن، تو وه ره له
(Dickens) هه وه بگه ره تا (Salinger) له
(Kerouac) هه وه ش تا نووسه رانی هاوچه رخ." (۱۷)

جیهانی بینی واقعی نووسه ر

په خنه کاری بیره وه ری، به بی له بهر چا و گرتنی فۆرمی ئەو

* له باخی گلکه ندی، نووسه ر به زمانی سه رخۆشیک
وه سفی خۆی ده کا، مه گه ر هه ر خه یام و ئەبوو نه واس
رازی ئەو زمانه بزانی، ئەو به ده م خه یاله وه ده لئ: "
ئیبستا خۆم پاشای گلکه ندیم، نه له شه قاوه ده ترسم، نه
له جاش و ئەمن، به رکیتکم شووشه و به رکیتک دوو سی
پیاله گوله به رۆژه، به دزیبه وه فری له شووشه و
گۆلمی گوله به رۆژه بکروژه، تهنه گم خسته بن چۆکم و به
قه دی دره ختا هه لگه رام، له سه ر لقیکه وه هه لده فریه سه ر
لقیکید، له ناو په لکان له چاوی دنیا بزرم بووم، له گه ل
بالداران بالم لیکداو فریم، باخه وانکه نه یا، له ئاسمان
ده مامه وه و نه ده بوومه وه خه لکی زه وی." ل ۲۲۷.

نمونه ی چواره م: (لۆ) یه که ی هه ولیتریان:

ئه گه ر دوینی زار و بنزاره کان، هۆز و خیل و تیره ی
یه ک زمانیان، په رته وازه و غه واره ده کرد، ئەوه ئیمپرۆ
هه مان زار و بنزار، فه ره نه نگ و گه نجینه ی زمانه وانی ئەو
نه ته ویه ده وله مه ند ده کهن و پیوه ندیبه کانیان بزمارپژ
ده کهن و توندتر به یه که وه یان ده به ستنه وه. وه ستایی له
به کاره یانی زار و بنزار، نه ییسه کی هه یه، ئەوه یه
ئه ویه، ئەو زاره، یان بنزاره مانایه کی ناروون و ئالۆزی
هه یه، لئ پرسته ی دروست و توکمه، مانایه که ی ئاشکرا
ده کات، ئەگه ر یه که م جاریش بئ خۆینه ر، ئەو زار و
بنزاره بیئ.

لیره، ده بی هه لوه سته به ک بکه ین، ماوه یه کی که مه
هه ندئ له نووسه ران خوویان داوه ته نووسین به زار و
بنزاری ناوچه یی خۆیان، ئەمه کردیه کی کوشنده یه.
دووان پیکه وه ده کوژئ: له لایه ک نووسه ره که، به وه خۆی
ده کوژئ، که سنوور و فه زای خۆپندنه وه ی با به ته که له
زۆنی بچووکی ناوچه که ی خۆی ده رناچئ. له لایه کی
دیکه وه په یامگر به با به تیکه وه سه رقائ ده کات، که
ئه سلنه داهینانی زمانه وانی زۆر که می تیبدا هه یه و له
خۆپندنه وه ی به ره مه ی غه یه زار و بنزاریش مه حروومی
ده کا. باشترین مامه له کردن له گه ل زار و بنزار،
لا ساییکردنه وه ی کهریم کاکه یه، که هه م که سیه تی وشه
لۆکالییه که ی پاراستوه و وه ک دیاریه ک پیشکه شمایی
ده کات، هه م که لینیکی نووسینه که ی خۆی بئ
په کردوه ته وه، که ره نگه دۆزینه وه ی هاوتای ئەو زار و
بنزاره، بۆ ئەو جیگه یه، ئەسته م بئ.

ئه مه ی خواره وه، مشتیکه له خه رمانی زاری کهریم

بیره و هریبه، یه که مین و بایه خترین خال به دوایدا ده گه ری، راستگویی، ئەمەش نەک هەر له بەر ئەوەی نووسەری بیره و هریبه که، دەیه وی خۆپنەرانی هەلبخه له تینێ و بگه و جینێ، به لکو له بەر ئەوەی، به گوتیهی دەروونناسیی هاوچەرخی، شارندنه وی نهیتهی و راستیبه کان، هینده و یژدانی ئەو نووسەرە تازاردەدن، تا ئەو رادهی سەرله بەری بیره و هریبه کهی ده بیته جیگه ی گومان، چونکه ئەو ندهی ئەو خه ربکی داپوشین و شارندنه وی نهیتهیبه کانه هینده خەم له بوونی نهیتهیبه کان ناخوات. (۱۷) ئەمە وای له وتاریژی ئینگلیزی ناسراو (چارلس سپورجین ۱۸۹۲ - ۱۸۳۲ - Charles Spur- geon) ده کات که بلتی: "به ده گمه ن یادداشت نووسیتک هه یه، بیره و هریبه کانی خۆی بخۆپنیته وه و له شهرمان سوور هه لنه گه ری، چون هه ر خۆی ده زانی کار و کرده و کانی چۆن پینه و په رۆ کرده وه." (۱۸) نابج ئەوهش فه رامۆش بکه ین که بیره و هری، دیوکی میژوو، که واته راستگویی نووسه ره که ی له پیش هه مو شتیکه. له جیهان بینی واقیعی که ریم کاکه - له م کتیه دا، درۆ و شارندنه وی راستی و نهیتهیبه کان و ترس له ده برین و به لاری دابردنی خۆپنەرانی، هیچ ناسه واریکیان نییه. دلنیام زه رپه یه ک (ناراستگویی) هه بوایه، ئەدیبهی ناسراو حه کیم کاکه ویس (۱۹۴۹ - ۲۰۱۸) نه یده نووسی: "که م بیره و هریبه خه باتگه یانی کوردم خۆپنندوو ته وه له رسته و هه ولیان به گومان نه بم و باوه ری ته و او به هه وله کانیان بکه م. بۆ دۆزینه وه ی راستی تویی هه ندی کتیهی سیاسه تکاران، ده بیته نیوان دیره کان بخۆپنینه وه، به لام رسته و هه ولتیکم له کتیه که ی که ریم کاکه دا نه دی جیبه گومان بی. چه ند له هه سته وه نزیکه ئەم نووسینه. راستگویی چ نعمه تیکه خوا به کتیه ب و خۆپنهری داوه" (۱۹)

سێ: مه وای پاراسایکۆلۆژیایی نووسەر:

وهک چۆن په خنه کاری چاوتیژ و بیررۆشن، له شیکردنه وهی داهیتانی ده قی شیعردا، جگه له هه لوه شاننده وهی روه دیاره کانی، په ل بۆ که شفکردنی ئەو مۆتیف و فاکته رانهش ده بات، که بوونه ته چه خماخه ی داگیرساندنی یه که م وشه ی ئەو ده قه، به هه مان شیوه، له هه لسه نگاندنی به ره مه می بیره و هری، که ده بیته هه ول بدری په رده له سه ر ئەو نهیتهیبه لایه ریت، که

به شیوه یه ک له شیوه کان، رۆلیان له (داهیتان) ی بیره و هریبه که دا هه یه، که واته شوپوونه وه بۆ جیهانی ناوه وی نووسەر، به یارمه تی زانسته کانی وهک ده رووناسی و پاراسایکۆلۆژی و سۆسیۆلۆژی، زۆر گوشه ی تاریکمان بۆ رووناک ده که نه وه.

ئیمرۆ، پاراسایکۆلۆژی، رووبه ربکی به رفراوانی له بازنه ی ده رووناسیدا داگیر کرده وه و پیتاسه که ی تادی فره چه مک و ره گه ز و ره هه ند ده بی، بۆیه جارێ به "ئه قلی ئه قل" ناوده بریت و جارێ به بیرخۆپندنه وه ی شته شاراوه کان و پیشبینی نه کراوه کان و دووربینیه کان ده ناسریت. چوار پایه سه ره کیه که ی ئەو زانسته بریتیه له:

(۱) بیرخۆپندنه وه (Telepathy)

(۲) پیشبینی (Precognition)

(۳) دووربینی (Clairvoyancy)

(۴) هیزی جووله پیکردنی به بیته ده ست لیدان (Psychokinesis) (۲۰)

که به وردی له رووداو و به سه رهاته کانی (له ناوه زه نگه وه لۆ باهه گورگور) ده کۆلیته وه - که ژماره یان له سه رووی (۵۰۰) رووداو و به سه رهاته، درک به به هریه کی شاراه ی نووسه ره که ی ده که ی - که له دیدی مندا، ده چیتته خانه ی پاراسایکۆلۆژییه وه، هه ر چوار مژاده که ی سه ره وه، جگه له مژادی ژماره (۴)، له که سیتی ئەو بوونیان هه یه.

به لگه کان چین؟

راسته کتیه به که دوا ی (۲۷) سال له راپه رینه مه زنه که ی کوردستانی باشوور چاپ کراوه، واته ده شیت خۆپنندنه وه ی نووسه ره که بۆ رووداو هکان، تازه بن نەک ه ی ساته وه ختی راپه رینه که، به لام ئەمە به دوور ده زانم له بهر (۳) هۆ:

نووسەر، وهک پتر له جیهه ک ئاماژه ی پین کرده وه، هه میشه ده فته رۆکه یه کی له نیو کۆله پشته که یدا، هه بووه زوو زوو سه ره قه له می بیره و هریبه کانی تیدا تۆمار کرده وه. ئەسته مه بتوانریت دوا ی (۲۷) سال، به و شیوه ورد و پر دیقه ته (شته کان پینه وه یاد)، ئەمه ش به لگه یه که له باه ته ی (هه لبه ستراو) خالییه. نابج ئەو راستگویی به نووسه ربشمان له بیرچی، وهک حه کیم کاکه وه یس واژووی

له سهر كردوو ه.

كۆرهو. " ل ۲۴۹.

چوار: جیهانی خهون و خهیاڵ:

له نیتوان جیهانی خهون و جیهانی خهیاڵ پهردهیهک، ته نکتسر له بالی مپیش، بووته دیوار. ئەو جسوته دهسته خوشکه، هپنده به گهرموگوری له کایه کانی ئەدهدا جزووریان ههیه، که ئەسته مه په خه کار و لیکۆلهر بتوان فهرامۆشیان بکهن. ئەم دووانهش، - تا رادهیهک - وایان کردوو، بهنده لهم لیکۆلینه وهدا، بهرگی (خود یاداشته پۆمان) بکاته بهر ئەم بیره وهریه.

ئه گهر خودی ژیان خهونیک بێ، ئەوه بپشومار، خهونی دیکه له نیتو ئەو خهونه مه زه دا خۆیان هشار داوه، تا ئەو رادهیهی که جار ههیه مرۆقه کان ناتوانن، جیاوازی له نیتوان خهونه حهقیقیه کان و خهونه (خهونه کان) بکهن. (۲۱)

پۆشنفکری و به ئاگایی نووسهر له فه رههنگی مه عریفیدا، نه یان توانیوه، بینه ته خته سپری، سپینه وهی ئاسه واری کولتووری کورده واری له زهن و زهینی ئەودا. ئەو، راشکاوانه ددان به وهدا دهنێ که خهون، له چهندان قوناغی ته مه نیدا، وابهستهی ههنگاوه کانی ئەو بوون، ئەمهش له (۳) جۆره خهون پهنگانه وهی توخیان ههیه: خهونه کانی حهقیقی نووسهر، خهونه کانی سهر زاری

وا ههر وهک نمونه، چه ند بر گه یهک هه لده بژیرم، که به ئاشکرا بۆنویه رامه ی پاراسایکۆلۆژییان لیدئ.

* "تا زوو به پۆن کۆیه و دوکان و ئەو جیگایانه ئازادکهن، دهنه ئەو سه دامه گوئ ره شه به پیتخواسی به کپه ره شمان دپخئ." ل ۱۸.

* "به پیتخواسی هه لگه ران به کپه ره ش." ل ۲۲.
* "مانگه شه و سهر له ئیواره دیاره، مندالیش نه ئی له گوویرا دیاره، هه من به فسیی ئەو شاره، لیتان دیاره." ل ۶۲.

* "باشه بۆ به (دیاره) ی گرتوه؟ تو بلیی مه بهستی ئازادی بێ! خو منیش هه سته ده کم ئەو ده قه ره تا هه لده گری بێ سه رو به ره، هیتزکی ترسناک بێ ناو له جووله یه، دو ات به هیتزی (پاتار) ناوی پۆی. ده تگوت تیراوه یه له ناوزه نگه وه تا با به گووگوری گرتوه، به لام من به خو م ده لیم. نا. ئازادی له ده سته پیتکا رهنگه ههر به و شپوه یه بێ، سه ره ده ری لیده رناکه م." ل ۶۲.

* "شکان و سووتان و تالان و پۆ و فرکانفرکان، دلگرانی کردین، به لام ساردی نه کردینه وه، باشه پزیم گووین ئیوه یه؟" ل ۹۲.

* "هیتزی گه وهی پاتاری،، ئە گهر به شار وهری و پیتی پینه گیری، ته باره ی ژیان گوله گه نپکی به پتوه نامینئ." ل ۸۴.

* "شه و باش دیار نییه، به لام واتیبگه م هیتزی پاتار له هه مووان پتره." ل ۱۹۵.

* "ئه و دوو چه کداره وا بو من دین دنیام له و هۆزه ترسناکه وه هاتوون، من دوژمنایه تیم بیجگه له حوکمه ت له گه ل هپچ که س نییه، هه بئ نه بئ، خزمیکم که تنپکی کردوو، ئەوه تا تۆله که ی له من ده که نه وه." ل ۲۲۳.

* "به غدامان گرت. به غدا - دوا ی (۷) دتیر نووسراوه - به غدا، واده گاته که رکوکئ!" ل ۷۲۲.

* "که رکوک بچئ، هه موو ده چئ." ل ۲۳۰

* "عه ره بی دنیای له سه ردانابئ، بۆ کوردی جیناهیلئ." ل ۱۸۸.

* "ئه دی ئە گهر هه ولیر بارگه ی تپکنئ، پروو له کوئ ده کات و کئ دالده ی ده دات!" ل ۲۴۲.

* "به ره درۆی کرد، به ترومبیلی دزراو هه لات و به جیتیه یشت. وا دیاره شار بریاری خوئ دا: کۆچ،

یاده وهی

که ریم کاکه

له ناوزه نگه وه لۆ با به گووگور

کاره کتیره کانی دیکه و سیبهری کۆی ئه و خه و نانه ی به سهر لاپه ره کانی کتیبه که دا ها توچۆبانه .

نوسهر به خه تی قه له میکی توخ، (۲) له خه وه کانی له دوو بۆنه ی جیاوازا ده گیتیره وه . وا پیتده چن هم ترسی هه بئ بینه دی و هم به په رو شیشه زوو بینه دی . راپایی و دلله راو کتیه کی پر نیگه رانی ژینگه ی خه و کانی داپۆشیه و هه ست ده کریت که نوسهر باوه ری به خه ونه . خه ونی یه که م: له لاپه ره کانی پتیشه وه ی بیره وه ریه که یه : "له باوه شی خه ونیکی خۆشه و به ربوومه وه سهر دۆشه کی ئاگایی، به دم نان خوارده وه ، خه ونه که بۆ خۆم ده گیتیره وه ، نیشانی خۆم ده دایه وه ، بۆه ی له بیرم نه چیتته وه ، جارئ له خه ونه که گه ری. له بن هه بیه سولتان بۆتان ده گیتیره وه . " ل ۲۳ .

خه ونی دووه م: "خه ون هه یه هه رگیز بیرناچیتته وه ، ئه وه تا: باجم له سهر ئه و گرده ، وا له سهر دوو گرده ، له به سته که به سهر به رد بازده دا، بازم دا، گه شتر ده رکه وت، ردینی ده لئی بارپزه ی شاخانه ، جه مه دانیه کی نوئی له سهره ، ساقۆ دپزه که ی پینشانی له به ره ، سلاوی راستی دایه وه ، ملی راست کرده وه . چه پی نه دایه وه ، منی دی ، سلاوی نه دایه وه و ده سته کانی له سهر چۆکی هه لفرت و ئامیزی کرده وه کورم، تو ماوی؟" ل ۳۵ .

به دهر له ده وه مه ندرکدنی بیره وه ریه که به که ره سته ی نوئی که (خه ون) ه . بۆ ره خه کار بایه خی ئه و خه ونانه له چۆنیه تی ته وزیفکردنیا ندایه ، لیره ، ئه م وه سته کاربیا نه ده بیترین :

* نوسهر وه ک قولابی ماسی ئه و خه ونانه له ئه وکی خویته ر گیرده کات تا به دوای بکه ویت و هه لپه ی بئ زوو بگاته ئاکامه که ی .

* مه ودا ی نیتوان هه لته و قینی خه ونه کان و کرانه وه ی کۆد و ره مزه کانیان له کات و شوینی هه سته یار نه خشه یان بۆ کیشراوه . له و جینگه یه ده یانکاته وه که هه ر ده بئ له وئ بکرینه وه .

* ئارایشته کردنی بیره وه ریه که به فه نتازیای کورده واری، با له شیوه ی خه ونیش بئ، جوړئ له روخساری ئه ده بی بالا به دارپشته که ده به خشی .

* هاتنه دی خه ونه کان، قامتیک پرسیار له دیدی خه با تگیتیریکی چه پی گیشار رتبا ز قوت ده کاته وه ، که نه نوسهر و نه خویته ری، وه لامیان بئ نادریتته وه .

دوای نزیکه ی (۹۰) لاپه ره ، نوسهر کۆدی خه ونه کانی ده کاته وه ، ئه مه ش پشوو دپتیره کی زۆری ده وئ و به بئ ته کنیککاری ئه ده بی ئاسان نییه : " دیمه وه باجمی ناو خه ونه که ی رانییه و زینده خه ونه که ی سهر پردی به سته وه و خه ونه کانی سالانی چپام دپته وه " ل ۱۱۶ .

نوسهر هه مان ته کنیکی له گیتیره وه ی خه ونی هاو رتیه کانیشی به رجه سته کرده وه : " نه دیدیتته وه ، خه ونه که ی وه راستگه را و له خۆرا دلئ نه تریواندبوو ، ئای، شوړش، مه رگ ته نها یه ک شه و دواکه وتبا ، ده گه یشتیتته وه ئامیزی مالت و با به " ل ۴۴ .

بۆ جوړی سیبهرمی خه ونه کانیش، به درتپایی رووداو و به سهرهاته کان، ئه وان سیبهریان هه ر دیار بوو : "سلاو ئه و کپوه ی من له سهری قه ندیله وه . له دوای ئه نفا له وه خه ونم به و دیوی تووه ، دیوی شار و ئاوییه وه ده بینی . " ل ۱۴ . " له خه ونیش نه مده ویترا له و ده ره بنده بده م . " ل ۱۵ . " کاتی خه ونیکی ناخۆش ده بینی ، ره نگه تووشی دلله راو کت بییت و ترسی ده رکه وتنی به لای ناو خه ونه که ت له دل بنیشی . " ل ۳۶ . " خودا وه ندی خه ون له و خه ونه م مه که . " ل ۱۶ .

بۆ خه یالیش، بیره وه ریه که خه یالپۆشه ، له دپری سیبهرمی ده سته پیکی (. . . جغاره ی ره به نی ده پتچنه وه . . . " ل ۵ ، تا سیبهرمین دپری پتیش کۆتایی : " . . . هه لاتنی ، که س وینه ی نه گرت و به که س نا هیتته قه گیتیران . " ل ۲۵۲ ، وه ک له ناو دارستانی پیاسه بکه یه ت، لی هه موو گه لاکانی خه یال بئ . جوانیان گوتووه : "ئه وه ی له و کویستان و شاخه گه ردن به رزانه بژی ، به شتیکی خه یالی هه ر به رده که وئ . " ل ۲۲)

پتتخ: گه نجینه ی فره هنگی

"تا زانباریت پتر بئ، هه ر رۆژه ی شتی وه ده ست بینه ، تا حکمه ت پتر بئ، هه ر رۆژه ی شتی داته کینه . " (۲۳) ئه و هه موو سه رچاوه ی له سهر په ره کانی ئه و کتیه قه لچن، ئامارکراون، خالکی دیکه یه ، جیاوازیی ئه و بیره وه ریه توختر ده کاته وه و ئه و راستیه پشته راست ده کاته وه ، که نوسهر گه نجینه یه کی گرانبه های له ئه ده ب و فۆلکلۆر و ئه ده بی میلی و زانباری گشتی له زه بن و سینگی خۆیدا هه لگرتووه ، که وا پیتده چن خه رمانی کۆی ساله کانی ته مه نی بئ .

گرنگی ته وزیفکردنی ئه و زانباریه فره ره نگانه ، له و خالانه دا خه ست ده که یینه وه .

* چۆن كه باران دهبارى، سىلاو و جوگه له كان بو خويان رى خويان ده كه نه وه و دهرون، زانيارى به كانى ئه م كى به ش، وهك ئه و سىلاوانه رى خويان به ناو رووداوه كاندا ده كه نه وه و له گه لىان دهرون، واته به زورى زوره ملي و به پهستان نه خىزنه و نه ته نىو دىره كانه وه.

* ئه وه جىگه و زهمن و بۆنويه رامه رى رووداوه كانه، ئه و سه رچاوه زانيارى به كانى وه بىر نووسه ر هى ناوه ته وه و ئه وىش وه ستاى به مامه له رى هونه رى له دارى شته وه بىاندا كر دو وه.

* يهك وشه، يان يهك سه ره قه له م، كه ئامازه بى بو (سه رچاوه) يهك، ئه وه چه ندان په رى نه نووسه رى به دوادا دى، كه نووسه ره كه رى، خو ئنه ره. ئه م هونه ره زور كه م له نووسه ران، دركى پى ده كه ن و لى ده زانن، واته خو ئنه ره خوى بى به نووسه رى ته واو كه رى رووداوه كان.

ته كنىكى نووسه ر له شى وا زى سوود وه رگرتن له و (سه رچاوانه)، زورن، وهك:

* ئامازه كردن به ناوى ئه دىب، نووسه ر، شاعىر، خه با تگى: وهك " دلدار، عه زىز محمه د، په فىق سابىر، په شىو، عه بدو خالق، جاهىد، ئه سىرى، لوزكا، مامه رىشه، گىشارا، ... "

* ئامازه كردن به ناوى كىب و به ره م: وهك " ناله رى جودا بى، گو له ستى ره كان كوژانه وه، كوژان به كوژان، ياده وه رى به كه رى دلدار، خه ونى پسا وه رى قه ندىل، ئاده مى زاد له كو مه لگه رى كور ده وا رى ... "

* ئامازه كردن به ناو نىشان، وهك " ئه رى قىب، وا هاتن پى شمه رگىن مه، پى شمه رگه بى به هه لمه تىن، ئه م رۆزى سالى تازى به، بى پى شمه رگه، سه ده رى بى سه مه، هه رى كور ده ستانى، ئه و جا ره رى بى سه وه، گه له گه له، هه ر نه پىش، ... تاد "

* ئامازه رى راسته وخو، وهك " به شىخه كه رى كانى كه وى، ئه و په رچه م و ئه گر بجه هه موو دوژمنى دىن، ئه مان كورتن، كورته بالا، مندالى كوردم له پاشكو رى زىلا بو پى شمه رگه رى ته له داىك ده بى ... "

* ئامازه رى ناراسته وخو: " ئه و بستو كه رى ناو بىان نا سنوور. " ٦٢ " شىخه شه لى خو پى شان دان، په مزى تالا، خالقى بىر، ... " ٦٨ .

بو پتر روونكر دنه وه رى ته كنىكه كه رى نووسه ر، ده بى نىن، له رانى به ناوى (دلدار) دىن و له سه رى هه بى به ستان

(پى شمه رگه بى به هه لمه تىن) ده لى ته وه و له بى نا رى كو به ش، نووسى نه كه رى به ناوا زى مه قامى سى وه تى كه ل ده كات و ده لى: " سال له دوادوا بى ره شه مه به، دنىا ده مه و به ها ره، به لام هه بى به ست سولتانى به لا، ئه وشو له ئى مه رى مالى ترانى و سه رگه ردانى، بو به وه به فرانى بار و رى به ندانى، بايه كى دى، پى ده چه له قه ندىل نا، له سى برىا وه هه لى كر دى ... " ل ٤٠ .

شهش: رهخه و رى نىما بى و پى له هه له نان

نووسه رى لاو به خى تى ار هه مه سوور ده لى: " له رى گى ترانه وه وه، ئى مه ده توانىن زىانى ئه وانى تر و زىانه دوور و كو نى نه كان بى ن، به مه رىش جو رى كى تر له بى ره وه رى ئه زموون ده كه بىن: بى ره وه رى ده سه ته جه معى، يان كو بى. بى ره وه رى كو بى، بى ره وه رى ئه وانى تر و خو شى شمانه، به شى كى زور له م بى ره وه رى به ره گور بى شه رى له بو نه و ياد و مى ژوو دا به، چه شنى كو ل توور و كه له پوور و نه رى ت و ئا بى ن و بى ره وه رى به ره مه رى چه كه به كه رى جادو و بى و نه گى را وه؛ چه كه به كه رى تو نا بى مانه وه رى له هه نا و زه بى نى ئى مه دا بو هه مى شه ده سه ته به ره ده كات. " (٢٤) كه وا ته كان و سه رچا وه به كه رى باشى مى ژوو، بى ره وه رى به، لى ره دا، راس تگوى نووسه ر گه له ك بايه خداره، هه ر كاتى ئه و بو وه جى گه رى متمان، ئه وه ده توانىن:

(١) وهك سه رچا وه رى مى ژوو بى روودا وه كان وه رگ رى ن.
(٢) هه له كان مان در شته تر بى نى ن و هه لده بى ن دوو باره نه ب نه وه. (٣) وى ژدان مان ئازاد بكه بى ن، به پى له هه له نانى خو مان و پى مان عه بى و شووره بى نه بى با سى ان بكه بى ن. نابى ئه وه ش فه رامو ش بكه بى ن، له م بى ره وه رى به كانه كو رى كار ه كته ركان زمانى شا به تحال ن و ئه وانى ش ئا گادارى روودا وه كانن به پى نى ئاس تى به شدار بوون و ئه زموون و رۆ شنى برى بان.

رهخه و گله بى و گازه نده و په نجه خسه تنه سه ر هه له كان، چه ند شى وه به كه رى له م بى ره وه رى به دا وه رگرتو وه:
* بى زا رى له شه ر و زىانى سه خت و ده رده سه رى: " روو له دو لى ناوزه نى گ و زه لى، روو له به رى مامه نده و قه ندى لى، گو تى: بى نى ن به خى ر، له جامى فرۆ كه ش نامه وى بتا نى نى مه وه. " ل ٨ .

* رهخه له يه كنه گرتن و بال بالى ن و ئى مه و ئى وه: " ئى مه هه ر له ناوزه نى گه وه، ده سه ته به كه رى سه ره بو خوى ن، ئى وه به رى خوتان و ئى مه به رى خومان. " ل ٣٧ .

* ره‌خنه له بی‌حورمه تیکردن به پره‌نسیپه‌کانی خه‌بات و راپه‌رین: "دهست له سو‌یهی ناو پۆل و گلۆبی دارته‌ل و شیردی ئاودهستی مزگه‌فتی و قه‌پاغی سه‌رجوگی چلکاوی ناپارێزم". ۲۹ل. "تیناگه‌م ئه‌و خه‌لکه له کام تیره‌ن، مرۆیان کلۆ، هه‌رچی‌یان دیته‌پیش ده‌پاشنه‌وه". ۲۹ل. "هیزی پاتاری گه‌یشت، سه‌ریازگه بارده‌که‌ن". ۱۰۳ل (نمونه‌کان زۆرن).

* ره‌خنه له به‌ره‌ی کوردستانی: "به‌ره‌یه‌کی ترت به‌ناو بکری، حه‌فته‌یه‌ک نه‌ژی!" ۱۷۷ل. "وا پروا داخواج ده‌قه‌وم؟" ۱۳۱ل. "ئه‌و جاشه‌ ته‌ره‌سه، ئیستا خۆی له په‌نای به‌رپرستیکی گه‌مبۆری به‌ره‌ ناوه، ئه‌ی هاوار". ۱۶۵ل

* ره‌خنه له حزب و هاوڕێیانی: "وا چاکه له مالمی له‌سه‌ر په‌تک و سنگی خۆم داکه‌وم و چیدی به‌چ لادا نه‌چم، تا ئیره‌م هیتا به‌سه‌...، ئه‌و شه‌وه هاته سه‌رم چیدی به‌ لای باره‌گاشدا نه‌چم". ۱۵۳ل "ئه‌وه‌ی من له‌و چه‌ند رۆژه‌ دیم، به‌س بوو بۆ ئه‌وه‌ی تف له‌ چه‌ک بکه‌م و خۆم بده‌مه‌ په‌نایی و له‌ چاو بزیرم". ۱۷۹ل. "ئه‌گه‌ر حیزبت دیت، پیتی بلتی: گوو به‌ خۆی و تفه‌نگی". ۱۳۶ل

* ره‌خنه له میدیا و بانگه‌وازاکاران: "به‌خوا له‌گه‌ل رادیۆ به‌بنم نییه، چونکه زۆر درۆم لێیان دیتوه". ۱۶۲ل "هاشووه‌وشی رادیۆی سه‌ری" ۲۲۵ل "مالمی و کۆلانی‌ش هه‌لانتان به‌ خه‌یالدا نایه، رادیۆی سه‌ریش هه‌ر مه‌پرسه". ۲۳۴ل

* ره‌خنه له دز و خائین و سه‌رکرده‌ی خۆپه‌رست: "خه‌لکینه، به‌ره‌ دزه، چه‌ته‌یه‌...". ۲۰۶ل "به‌ره‌ ناپاکی له‌گه‌ل کرد...". ۱۴۹ل "به‌ره، به‌ ترومبیلی دزراو هه‌لات و به‌جیی هیشته‌...". ۲۴۹ل "به‌ خۆیان ناوێرن، ئیمه‌ ده‌نێرن". ۲۴۱ل "پیشمه‌رگه و چه‌کداری پارته‌ی کوردی هه‌ر هیتنه‌ شکا، له‌ ده‌شت و شار خۆ ناگرێ، به‌کپی تا بن چیا جیناوه‌ستێ". ۲۴۳ل

* ره‌خنه له خود: "ئه‌گه‌ر به‌ قه‌د مریشکی می‌شکم له سه‌ر بێ، جارێکی دی ناچمه‌ گۆت‌ره‌کاری شه‌ره‌وه". ۱۳۸ل

حه‌وت: ده‌نگی می‌ژوو له کتێبه‌که‌دا

رۆمانووس و شاعیری ئەمه‌ریکی (جیمس ئارته‌ر بالدین James Arthur Baldwin) ده‌لی: "ئه‌و خه‌لکه

به‌ سه‌ر ته‌پکه‌ی می‌ژوودا که‌وتوون و می‌ژوو به‌سه‌ر ته‌پکه‌ی وان". (۲۵) که‌واته هه‌یج کامیان به‌بێ ئه‌وی تر بوونی نییه، له‌ خوتینه‌وه‌ی (که‌ریم کاکه‌)ی داکه‌وتوو به‌سه‌ر به‌شیک له‌و می‌ژوو، ده‌گه‌یته‌ ئه‌و ئاکامه‌ که‌ ئه‌و نه‌ حه‌زی کردوو و نه‌ ویستویه‌تی می‌ژوو بگۆرێ، به‌لکه‌ هه‌موو ره‌نجه‌که‌ی هه‌ولێکه‌ بۆ گۆرینی ئایینه‌، به‌ به‌سه‌رکرده‌وه‌ی رابوردوو.

خوتینه‌وه‌ی می‌ژوو له‌ دووتویی ئه‌م کتێبه‌دا، مه‌حاله‌ به‌بێ گرتدانی می‌ژوو و جوگرافیا به‌یه‌که‌وه‌ کاتیکی سنووری جوگرافیای بی‌ره‌وه‌رییه‌کامان دیاری کرد، هه‌ل‌دانه‌وه‌ی په‌ره‌کانی می‌ژوو‌یان ئاسانه‌تر ده‌بێ. مه‌به‌ست له‌ جوگرافیا، لێره‌دا، هه‌موو ئه‌و جیگه‌ و شوێن و ڕێ و بانانه‌ ده‌گرێته‌وه‌ که‌ نووسه‌ر ئاماژه‌ی بۆ کردوون، جا ئه‌گه‌ر له‌ (فنجانی دارته‌ل)یکه‌وه‌ تا (دنیا)ی به‌رفراوان ئه‌ژمارکه‌ین، ئه‌وه‌ له‌م بی‌ره‌وه‌رییه‌دا پتر له‌ (۹۱۰) جیگه‌ و شوێن ئاماژه‌یان پێ کراوه‌ و پتر له‌ (۳۳۱) کاره‌کتیره‌یش به‌سه‌ر پانتایی ئه‌و جوگرافیایه‌دا بلاویونه‌ته‌وه‌ - مه‌رح نییه‌ هه‌موو کاره‌کته‌ران به‌ (ناوی خۆیان) ناویان هاتبێ - (ژماره‌کان به‌ دووباره‌ کردنه‌وه‌ی شوێن و ناوه‌کان ئه‌ژمارکراون).

گوتمان ئه‌مه‌ بی‌ره‌وه‌ری (۲۷) رۆژی نووسه‌ره‌، له‌ ۳ی ئادار (۱۳ ره‌شه‌می) تا ۳۱ ئادار (شه‌وی ۱۰/۱۱ی خاکه‌لیتو) - به‌بێ ئاماژه‌کردن به‌ سال - له‌ دوا‌ی راپه‌رینه‌وه‌، چه‌ندان بی‌ره‌وه‌ری چاپ کراون که‌ رۆژه‌کانیان هه‌ر له‌ ده‌وری مانگیک، یان وه‌رزیک ده‌بن، زۆربه‌شیان بی‌ره‌وه‌ری زیندانی و پیشمه‌رگه‌ و شایه‌تخاله‌کانن. له‌ ئه‌ده‌بی جیهانی‌شدا نمونه‌ی ئه‌م کورته‌ بی‌ره‌وه‌ریانه‌ زۆرن. له‌ خوتینه‌وه‌ی می‌ژووی (۲۷) رۆژی مانگی ئاداری سالی ۱۹۹۱ی کوردستانی باشوور، له‌ (له‌ ناوزه‌نگه‌وه‌ لۆبابه‌ گورگور)، قوولایی و پانتایی می‌ژوو، به‌کجار به‌رفراوان و والا‌یه، ئه‌مه‌ش له‌ سایه‌ی وه‌ستایی نووسه‌ره‌، له‌ ئاماژه‌کردنیدا به‌ ناوی شوێنه‌کان، یان که‌سه‌کان، چونکه‌ هه‌ر شوێن و که‌سیک، بۆ خۆیان می‌ژوو‌یه‌کن. دوورترین می‌ژووی ئاماژه‌ پێکراو بۆ نزیکه‌ی (۱۷۵۰) سال پێش زایین ده‌گه‌رێته‌وه‌، ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی بابل‌یه‌کان خوداوه‌ندی (عه‌شتار)یان کردبووه‌ خوداوه‌ندی جوانی و عه‌شق و ئه‌قین. دواتریش می‌ژووی (پیسوانی ناو ئه‌شکه‌فت) ده‌ست پێ ده‌کات که‌ ئه‌ویش بۆ (۳۰۰ -

١٢٤؟) دواى زايين دهگه پښتووه. رووداو دهكان، دواى ټو دوو سهره تايه، بهرهو (هه نووكه) ليمان نزيك ده بنه وه، كه - له ديدى مندا - له سايهى كاره كته ره كانى بو (ميژووى تايبندهش) ده په رنه وه.

بايه خى ټم ميژووه (٤) خالى بهرچاون:

* ټومار كړدى حه قيقه تى رووداو دهكان. ده يان نمونوى له م جوړه باس كراوه: " بيران نه چى، تا هه وليرېش، نازاد نه بو، به فرى رېي هاتنه وهى سهرانى گورهى بهره، نه توابه وه." ل ١١٩.

* ټومار كړدى ميژووى خه باتى ده يان له نازاد بهرچاون و تيكوشه ران.

* به ټه رشيف كړدى سه دان رووداو و كاره سات.

* كړدنه وهى ده يان په نجهره بو ټه دهب و نووسه ران، به هه موو رسته كانيانه وه، چيروك، رومان، شيعر، په خشان، شانوكه رى، سينه ما، هونهر، شپوه كارى، موسيقا، دهر ووناسى، كومه لئاسى، ټه تر ټول ټوژى، ميژوو، كه له پوور، شوپنه وارى، بېره وهى... تاد.

رهنگه تيكه له كان

له م ته وده ردا، زور به چروپرى، چهند سه ره قه له ميټك دهنوسمه وه، رهنك بچ دهر وازى گوره و جوان بن، بو توپښنه وه و قه له مكارى پتر، له ناوئاخنى ټم كتيبه دا:

* فولكلور و كولتور و كه له پوور: ههنگاو به ههنگاو، زمانه پاراو و پوون و شيرينه كهى نووسه ر، كارامانه ناوټه كراوه، به ده يان و به سه دان، بابه تى فولكلور و كولتور و كه له پوور، به شپوهى په ند و ئيديوم و قسهى نه سته ق و شيعرى ميللى. زور بهى بواره كانى ژيان و ژينگه كورده روار ييان گرتووه ته وه، له جلو به رگ و ناش و چيشت و گه مه و ناوماال و كه شناسى و دابونه ريت... تاد. " ټوه بخو، ټوه ش، سوار ما يته وه، لو خو ت، ټوه ش تاغا!" ل. ١٥٢ (يارى ريسانى و دامه).

* كړدنه وهى ده فته رى شيعاراتى رورزانى راپه رين و خو پيشان دان و كه زاوه كان، به مه به ستي نووسينه وه يان: له م كتيبه دا چهند تاماژيه ك هه يه، ده كرى پتر به دواچوون بو ټم جوړه شيعاراتانه بكرى و ليكول ټينه وهى ټه ده ببيان له سه ر بكرى. وهك " سه دام حوسپن بو كوى ده چى؟ هه له بجه مان له بېر ناچى" ل ١٨١. " سه دام حوسپن گه واده، بېگره و به جاده يدا ده" ل ١٣٢

" كه ركوك كه ركوكى كوردانه، با لېنى ده رچى بېنگانه." ١٣٢ " بژى هېزى پيشمه رگه، سه دام له سه ره مه رگه." ل ٨٧ " (٢٦)

* كه سېتى نووسه ر و نوستاليزيا: كتيبه كه به پرشته بو ټو ليكوله رانهى گه ره كپانه دهر باره ي ژيان و كه سېتى (كه ريم كاكه) بنووسن، له زور لايه نى وهك، دهر ووناسى، پاراسايكولوزى، نوستاليزيا و هزرى، ئايديولوزى... تاد. " واى لي هات، به ديتنى پلكه سولتانهى دا يكي حه يدهر كه ريم و محمه د كه ريم نانه واى كوره گورهى گريانم ده هات، هه موو ټو هاور پيانه م بېرده كه و ته وه كه به دهر دى په يده ور چوون و ئيسستا دا يكيان، كه سو كاريان، له چاوه رپى گه رانه وه يانن،، راستيت ده وى حه زنا كه م چ ژنى جهرگ سووتا و كو سته كه و توو بېينم." ل ١٧١.

* كوميديا له تراژي دا: كه س به حالى ټو دا يكه نه بى، كه به بهرچاويه وه، كوره كهى له ژيرچه قوى دوكتور بى، دوكتوريش هيدى هيدى له بهره خو به وه، گورانى بلتى. ټمه ده قى وينه ي ژيانه، چونكه ټو پيشمه رگانه ش به دريژايى رورگاريان، ههر له زه يقه تى و دهر دسه رى و نه هامه تيدا بوون، زور ئاسايى بووه له لايان، ټو كاته ي به (با) رپژنه ي گولله دوشكه بهر ده بنه وه سه رزه وى، بېدنه قاقاي پي كه نين و گالته كړدن، يان كه گولله جهمه دانى و شهروال و بنى ټه ديداسيان كون دهكا، ټه وان نو كته بگيرنه وه، جا چونكى ټم بېره وه رپيه، له رورگاريكى سه خت و ته مومژاوى و ناجور بووه، ئاساييه كه له نيو گرتو تراژي ده كاندا، كوميدى بېينى و له لاي كاره كته ره كان شتيكى ئاسايى بى. ټم ديارده يه ش، پيوسى به ليكول ټينه وه يه له لايه ن پسيورانى تايه ت به دهر ووناسى و سوسيو لوزى. مشته نمونه يهك: " ټو پياوه ټه گهر شيت نه بى، هپره، ده نا له و دنيا يه كه س هه يه به تو بچى؟! " ل ٢٥ " ئيسرائيل ده ستنى له گه ل ئاسمان هه يه و له كه شوه وا سه رچيغ ناچى." ل ٣٣ " له فسيتى راديو به م." ل ٣٣ " هو دا يه. ټوه چ ده لتي؟ ئيمه هه موومان كورد نين، عاره به كيشمان ده گه له. دا يك مسته كى توندى له سينگى خو ي دا. ئوچا، خو من له گه ل عاره بى پيشمه رگه م نييه." ل ٧٣ " عاره بى هاورى شيرتيكى لى دا، له ناو په رپيه وه و له ئاسوس، ده نكي دا يه وه." ل ٢٩.

* ته کنیکی دارشتنی بیره وه ریبه که: ئەمه لیکۆلینه وه یه کی سه ره خو ه لده گری. هه ر بۆ به رچاو روونی، جگه له و خالانه ی پیشتر ئاماره مان پێ داو، بیره وه ریبه که دوو خه سلته تی دیکه شی تیدان: (۱) بیره وه ریبه که باز نه یه کی داخراوه، پروانه یه که م وشه ی ده ستپیک ی (ناوزه نگ) له و کۆتا وشه ی کتیبه که ش هه ر (ناوزه نگ) له. سییه مین وشه ی دپیری ده ستپیک ی (ره شه می) یه. په یامی یه که م لاپه ره ئە وه یه: " رانیه ئازاده"، په یانی کۆتا لاپه ره ش ئە مه یه " شار له ئیمه نایه". پروانه (شار) بووه ته کۆلکه ی هاویه شی (سه ره تا و کۆتا). (۲) بیره وه ریبه که، رۆمانیک ی والا یه، به درێژدانی ته واوکردنی (۷) رۆژی کۆچ و کۆره وه له کتیبیک ی دیکه دا.

کتیبیک ی هاسان و قورس

ئە مه ش جیاوازییه کی دیکه ی (له نازوه نگه وه لۆ باهه گورگور) له، که هاوشیوه ی ده گمه نه. بۆ خوینه ریک، چاوتیژ بی له دوورپا شاخه کان و که سه کان بناستته وه و له دپه کاندان گوئی سووک بی، ئاوازی عه لی مهردان و سیوه و تایه ر توفیق و خالید دلپه ر و شقانه ره ره بی بناستته وه و به بۆنی خوێ و بیستان و ریک و بان، ناوچه کانی به بیر بیته وه و دۆستی مه سهوود محمه د و دلدار و جاهد و ئە سیری و په شتو و ره فیک سابیر و که ریم کاکه بی و ئاشنا بی به سه روودی (زه ماوه ند ساز بکه ن) و ئە زمه سوونی راپه رینی له زه یندا ماب، بیره وه ریبه که به زمانیک ی ره وان و سووک و شیرین و خو ش ئاواز دارپه ژراوه وه به زحمه ت ساقمه ی تیدا ده که ی و دپه کانه به رۆکت به رناده ن، تا ته واویان نه که ی. ره نگ بی به خوینده وه یه کیش، تینوویه تیت نه شک ی.

لێ - له دیدی من - بۆ نه وه ی دوای راپه رین و بۆ ئە و خوینه رانه ی به میتزو و جوگرافیای کوردستان ئاشنا نین و گه نجینه یه کی ده وله مه ندیان له ئە ده ب و فۆلکلۆر و کولتوری نه ته وایه تیدا نییه و ئاستی زمانه وانییان کلۆل و هه ژاره، ئە م بیره وه ریبه نه ک قورس و زحمه ت، به لکو ناخۆش و ئالۆزیشه. ده زانین، هه ر شتیک خوینه ر تپی نه گات و ده سه لاتی به سه ردا نه شک ی، ئە وه، له رووی ده رووناسییه وه، ده بیته باهه تیک ی ناخۆش و ئالۆز، ته واوکردنی زحمه ت و گرانه.

بۆ چاپی دووه م:

ئە گه رچی (۱۳) کتیبی چاپکراو، ئە زموونیک ی که له که کراوی ده وله مه ند و به خپه ر و بیه ر، له هه ز و هۆش و دیدی (که ریم کاکه) دا ئامار کردوه، لێ چونکه به ره مه مه کان، ده ستنووسی مرۆفن، مه حاله که م تا زۆر، درز و که لینی تینه که وێ. ئە وه شمان له بیر نه چێ، هه ر خوینه ریک، ره خنه کاریکی سه ره به خوینه وه له دیدی خوینه وه، باهه ته کان ده رخینێ و ئە م کتیبه ش، بیره وه ری (که ریم کاکه) نییه، به لکو به شیکه له میتزو، چاوه کانی ئە و وینه کانی چرکاندوه و خامه که شی توامی کردوون.

له دیدی مندا - بۆ چاپی دووه م، باشتره ئە م خالانه له بهر چا و بگه رین

* ناوی چاپخانه، دابنریت و ژماره ی (سپاردن و سه له که ی)، وه ک له به رپه وه رایه تی کتیبخانه گشتیه کاندان توامارکراوه، نیشان بدریت. ئە مه یاسایه و باشیشه بۆ پاراستنی چه ند دانه یه ک له و کتیبه، بۆ کاتی پتیبست.

* ناوی که سه سه سه ره کییه کانی بیره وه ریبه که هه ر به ناوی (که س) ی پرووت ئاماره یان پێ کراوه و زحمه ته خوینه ر بیاناسیتته وه. وه ک وه فا و قه درزانیه کیش بۆ (هاورپییانی رپی خه بات) و (که سانی قاره مانی بیره وه ریبه که)، په سندرته، ئە و که سانه به نازناویک، شوهره ت و له قه بیک، بناستین، تا ئە وانیش بچه ناو میتزووه که وه و له ئایینه دا، نه وه کانیان شانازیان پتیه بکه ن و نه فره تیش بۆ خائین و خو فرۆشان بنیرن.

* نمایشکردنی نه خشه یه کی ورد، زۆر ئاسانکاری بۆ خوینه ره نه شاره زاکان ده کات و ده ستیان ده گری. له سه ر نه خشه که رپه وه ی گه شته گان نیشان بدرین، وه ک (ناوزه نگ، رانیه، حاجیاوه، چوارقورنه، هه بیه ت سولتان، شه قلاوه، کۆرێ، پیرمام، هه ولیر، پردێ، سولتان عه ولا، زتی بادینان، که رکوک، مه شخوفه، که سه نه زان).

* په روازی بۆ باهه ته شاراوه و تایبه ته کان: مه رج نییه خوینه ر به هه موو به ره مه مه کانی نووسه ر ئاشنابی، جا پتیبسته په روازی بۆ هه ر شتی بکات که لیل و نادیاره. - بۆ من ئاسان نه بوو - بزانه (چیرۆکی پتیرس) چیبه و

DidiMn.com » بیره‌وه‌ری بیره‌وه‌ری (۲۴)

(25) <https://www.biography.com/people/james-baldwin-9196635>

* هه‌موو (ل.) گه‌راونه‌وه‌یه بۆکتیبی (له ناوزه‌نگه‌وه لۆ‌بابه گورگور).

* که‌ریم کاکه (۱۹۶۴)، نهم به‌ره‌مانه‌ی چاپ‌کردووه: شیعر:
(کوستانامه، نیوه‌ی دنیا بۆ کچه‌که‌م). رۆمان: خه‌وی پساوه‌ی
قه‌ندیل، دره‌ختی که‌تناوه، ماچی یه‌که‌م، کریمستی، نه‌ستیره‌ی
قه‌لاتن. یادوه‌ری: (گولنه‌ستیره‌کان کوژانه‌وه - کتیبی یه‌که‌م،
کوژان کوژان، گیترا‌نه‌وه، به‌رگی یه‌که‌م، کوژان کوژان، گیترا‌نه‌وه،
به‌رگی دووه‌م، له ناوزه‌نگه‌وه لۆ‌بابه‌گورگور)، گه‌شتنامه: (دیده‌نی
تاران، به سیتبه‌ری کتیبی قافه‌وه - له بن چاپه).

(خه‌لکی ناو قه‌فه‌ز) کیتن و (به سێ ده‌نگا) ده‌نگی
کیتن، له " ئاسمان هه‌وریکه‌ی هینا، ویده‌چێ ده‌ریاین
بارانی پیتوه بێ، به ده‌ردی جاری گورینمسان نه‌بات،
پیترسی بزریوون ده‌لیم. " ل ۳۶. " خه‌لکی ناو قه‌فه‌زی
شکا و ئازایه‌تی یه‌کتریان ده‌گیترا‌یه‌وه. " ل ۱۶. " رانیبه‌ به
سێ ده‌نگا گازمان ده‌کات. " ل ۱۲.

* رینووسیکه‌ی جوان و پوخته، لێ پیتووستی به
پیتداچوونه‌وه هه‌یه، (بابه‌ گورگور) به (۲) رینووس
نووسراوه. (پیتوه نامینی ل ۴۸) یه‌ک وشه‌یه. (نابن
سه‌ری مریشکیک هه‌لکه‌نم - سه‌ری چۆله‌که‌یه‌ک)،
(په‌رچیغه‌وه ل ۸۷) هه‌له‌ی چاپه.

* خالبه‌ندی کتیبه‌که زانستیانه‌یه و ریکه، به‌لام
سه‌رچیغیشی تیدایه. بۆ له کوژایی رسته (۲) نوقته
دابهری؟ ته‌گه‌ر مه‌به‌ست (تاکوژایی) یه‌ ده‌بی (۳)
نوقته‌بێ، یان بۆ (۶) نوقته له کوژایی رسته (ل ۲۴۰)؟
ژماره‌ی نوقته (خال) له خالبه‌ندیدا واتای خۆی هه‌یه.
لیره‌ش (۲) ویر گول دابهری جوانتره: "له رۆبشتن
گه‌رمین و تۆپ ساردمان ناکاته‌وه. " ل ۱۲ - وه‌ک
نمونه.

سه‌رچاوه‌کان:

(16) <https://www.goodreads.com/quotes/tag/dialect>

dialect

(17) <https://www.goodreads.com/book/show/38098873-creating-scientists>

(18) <https://www.brainyquote.com/topics/autobiography>

(19) <http://kakaways.blogspot.com/2016/04/blog-post.html>

(۲۰) روجیه شکیب الخوری (د)، سلسله‌ العلوم
الباراسیکولوجیه، ج ۹، ۱۹۹۶، ص ۱۲.

(21) Robert A. Johnson, Inner Work Using
Dreams and Imaginations for Personal Growth,
Harper & Row Publisher, New York, 1989, P 52.

(۲۲) سه‌رچاوه‌که‌ی نه‌زانراوه.

(23) Lao Tzu, by Thomas H. Miles, About the
Way of Nature and its power, USA, 1992, p. 77